

Zygmunt Perz

"Sexualität und Gewissen", wyd.
Alexander Gross i H. Pfürtner, Mainz
1973 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/2, 206-207

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ta, która polega na bogactwie i mocy miłości zniewalającej do wyrzeczenia. Gwarantuje zaś prawdziwą wolność człowieka, wyzwalając go ze skażenia. Wolność spoczywa u podstawy moralności i jest celem, dlatego też ideałem jest nie tyle wychowanie „przez” wolność, a raczej „ku” wolności. Konflikt między tym, co „stare” i „nowe”, przezwycięża się przez żywą Tradycję w Kościele, która jest właściwie obecnością żywego Boga. Zasadą nadrzędną w ujęciu autora jest misterium Chrystusa, wola i miłość Boga, a paradoks, jaki istnieje między moralnymi zasadami, które są odbiciem zobowiązującej rzeczywistości w naszym umyśle a postępowaniem, które jest niepowtarzalną twórczością, rozwiązuje się w autentycznej moralności chrześcijańskiej przez zaufanie Bogu, który daje zrozumienie i moc wykonania. Bez tej postawy nie ma moralności chrześcijańskiej.

Książka kardynała Garrone świadczy o dojrzałości przemyśleń ożywionych duchem głębokiej wiary i prowadzi na głębie nurtujących aktualnie problemów, ukazując zarazem drogę ich rozwiązywania w oparciu o Ewangelię. Jest swoistego rodzaju przewodnikiem, który może posłużyć jako wprowadzenie do moralności chrześcijańskiej, a dla teologa i moralisty może stać się drogowskazem w jego własnych wędrówkach po trudnym terenie moralności.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Sexualität und Gewissen, wyd. Alexander Gross i Stephan H. Pfürtner, Mainz 1973, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 168.

Współczesny kryzys tradycyjnych postaw i struktur obyczajowych przejawia się między innymi w narastającym rozdzwieku między praktyką życia moralnego a normami, które uważano dotąd za zobowiązujące w sumieniu. Szczególnie jaskrawo ujawnia się to w zakresie spraw związanych z życiem seksualnym. Wobec kryzysu moralności „obiektywnej” na szczególną uwagę zasługuje odpowiedzialna rola sumienia. Nasuwa się pytanie, w jakiej relacji pozostaje ono do płci i życia seksualnego. To właśnie pytanie stało się przedmiotem popularnonaukowej sesji, zorganizowanej przez Jugendakademie Walberberg w 1972 roku. Materiały tej sesji opublikowano w przedstawionej publikacji. Złożyły się na nią referaty, streszczenia dyskusji oraz podsumowanie sesji dokonane przez S. H. Pfürtnera. Na referentów poproszono przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych oraz inspiracji światopoglądowych. Z założenia miała to być sesja interdyscyplinarna, dlatego też oprócz wypowiedzi moralistów (Fr. Böckle, St. H. Pfürtner) i lekarza-przyrodnika, publikacja zawiera naświetlenie problemu „seksualność a sumienie” z punktu widzenia psychoanalizy i pedagogiki społecznej. Rozważania z zakresu tych ostatnich dyscyplin dominują praktycznie w publikacji, tak że problem normatywności, a więc etyczny punkt widzenia został stosunkowo skromnie potraktowany, ujawnił się zaś zwłaszcza w ramach dyskusji.

Organizatorom chodziło o możliwie wszechstronne ukazanie problematyki, omówiono więc takie zagadnienia jak: możliwość regulacji instynktu seksualnego, model osoby według psychoanalizy, psychoseksualne podstawy rozwoju i formacji sumienia, pćciowość a indywidualność, homoseksualizm, przestępstwa seksualne, wychowanie w rodzinie i poza nią, seksualność i sumienie a życie społeczne oraz postawa wyznań religijnych wobec tej problematyki.

Jak już zaznaczono, w publikacji dominuje analiza stanu faktycznego w świetle badań psychoanalizy oraz pedagogiki społecznej. Jeśli chodzi zaś o normatywny punkt widzenia to podkreślono prawie wyłącznie konieczność wdrażania do krytycznej postawy wobec norm łącznie z ogólnikowym postulatem humanistycznego wychowania w sprawach seksu. Mimo wzmiankowanych zastrzeżeń autorów z uwagi na niewystarczalność dotychczasowych osiągnięć nauk szczegółowych daje się zauważyć w publikacji tendencja usprawie-

dliwienia aktualnej sytuacji, która zaistniała w związku z „falą seksu” zwłaszcza w zachodnim świecie. Publikację cechują również krytyczne postawy wobec stanowiska tradycyjnej moralności reprezentowanej przez oficjalne życie społeczne, a zwłaszcza Kościół katolicki. Dla tej właśnie racji omawiana publikacja wymaga krytycznie uważnego czytelnika. Zawsze zaś należy pamiętać, że zawiera materiały z sesji popularnonaukowej.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Karl LEDERGERBER, *Die Auferstehung des Eros. Die Bedeutung von Liebe und Sexualität für das künftige Christentum*, München 1971, Verlag J. Pfeiffer, s. 222.

Uwolnić miłość seksualną z więzów przekazywania życia, aby wreszcie mogła stać się „niezafałszowanym” przejawem ludzkiej miłości, oto cel, jaki sobie postawił autor publikacji, która ukazała się w serii *Experiment Christentum*... Według opinii wydawcy autorzy tej serii „nie głoszą żadnej ideologii i nie dają gotowych recept, lecz w odpowiedzialnej dojrzałości eksperymentują dla przyszłości Kościoła”. W naszym wypadku eksperyment miałby polegać na uwolnieniu „ewangelicznej miłości” z zafałszowanej interpretacji, którą autor dostrzega już w teologii św. Pawła! Jego zdaniem eros jako praźródło życia i szczęścia ludzkiego został w kulturze zachodniej stłumiony przez rzekomo chrześcijańską agape. Autor nie może wprawdzie przemilczeć niehumanistycznego położenia kobiety w islamie, niemniej jednak wartość kultur wschodnich ocenia przede wszystkim z uwagi na rolę, jaką w nich odgrywa miłość seksualna. Wolna miłość kultury łowieckiej więcej mu odpowiada niż miłość małżeńska charakterystyczna dla kultury rolniczej, w której to miłość wprzęgnięto w służbę instynktu posiadania potomstwa. Z wyraźną niechęcią odnosi się autor do miłości macierzyńskiej i instytucji rodziny, ponieważ została im podporządkowana miłość seksualna. Jego zdaniem leży to w interesie zinstytucjonalizowanego Kościoła oraz życia państwowego, nie zaś swobodnego rozwoju osobowości. Dlatego też postuluje on uwolnienie człowieka z krępujących więzów kultury zachodniej, która nie wykazała zrozumienia dla twórczej siły miłości seksualnej. „Eksperyment” Ledergerbera zmierza więc do tego, aby chrześcijaństwo wprzęgnąć w służbę kultu tej miłości. Z troskany zaś o losy chrześcijaństwa pisze: „Możliwe, że w przyszłości mistyczne doświadczenie miłości erotycznej będzie po prostu jedną z nielicznych dróg doświadczenia Boga” (s. 216).

Sledząc uważnie wywody autora, odnosi się wrażenie, że uległ on narastającej fali konsumpcyjnej postawy wobec życia. Jeśli konsumpcja staje się praktycznie naczelnym ideałem życiowym, czy można liczyć na rozsądny umiar i opanowanie, zwłaszcza w zakresie żywołu zmiennej miłości seksualnej? Co więcej, czy można upatrywać w niej naczelną ideą rozwoju osobowości człowieka i zasadę normatywną współżycia między ludźmi? Czy można świadomie pozostawać tak bardzo bezkrytycznym wobec praktyki życia, jak to czyni autor. A może sprawdza się i w tym wypadku stara prawda, że miłość, której rzecznikiem jest autor, ma moc zaślepiania. Chyba właśnie tym trzeba niestety tłumaczyć jego brak krytycyzmu wobec własnej interpretacji Ewangelii. Jest to „ewangelia” erosu — „szerokiej” drogi życia, ale dlatego też nietrudno dostrzec, jak bardzo sprzeczna z Chrystusowym postulatem zaparcia siebie i gotowości do ofiarnej miłości za wzorem Chrystusa. Zadziwiający jest brak krytycyzmu autora, ale dlatego właśnie wydaje się mało niebezpieczny dla dojrzałego czytelnika. Niemniej jednak jego książka może stać się zwodniczym eksperymentem nie tylko z uwagi na przyszłość chrześcijaństwa, lecz po prostu na zdrowie moralne społeczeństwa.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa